Az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület negyedéves folyóirata

TISZTÁS

IV. évfolyam 4. szám

III. Debreceni Székely Nap

Immáron hagyomány a Debreceni Székely Nap, ezzel a címmel jelent meg az egyik debreceni online sajtóorgánum képes tudósítása. Ez is volt a célunk, elindítani egy rendezvényt, ami nem harsány, nem hivalkodó, hanem értéket közvetít és időtálló. Tekintve, hogy a szó eredeti, ki nem lúgozott jelentése szerinti civil kezdeményezésről van szó, csak lassan tudunk építkezni, lassan, de biztosan és reméljük messzire el is érünk. Legyen a jelszavunk a következő: ha szeptember első szombatja, akkor székely nap Debrecenben.

A korábbiaktól eltérve idén két helyszínen vártuk az érdeklődőket, a Hatvan utcai Unitárius Imaház és udvar mellett a délutáni műsorra a Belvárosi Közösségi Ház Pódiumtermében került sor. Mindez nagyobb mozgásteret adott és belehetett illeszteni olyan programot is, melyet eddig helyhiány és színpad miatt nélkülöznünk kellett. Hasonlóan az elmúlt két alkalomhoz idén is kifogástalan időnek örülhettünk és már a kora reggeli órákban a szabad ég alatt alágyújthattunk az üstnek, amiben székely tárkonyos, füs-

A tartalomból:

Olthévizen jártunk	2
A skót „NEM”	4
Elképzelt ERDÉLY	6
Vagyok, aki vagyok	8
Vannak vidékek	9
Kürti László Erdély-könyve	10
A „szembejövő” ember	11

Olthévízen (Hoghiz) jártunk

Az EJKE-könyvprogram keretében tizenkét láda mese– és ifjúsági könyvvel támogattuk az Olthévízért Egyesületet. Szeptemberi látogatásunk során megcsodálhattuk az egyesület által nemrég birtokba vett és pályázati segítséggel felújított épületet, a hajdani városházát. Az unitáriusok és reformátusok összefogásával alapított civil szervezet nagyon sokrétű munkát végez: angol nyelvoktatással, táncegyüttessel, kézműves táborral , valamint más közösségi programok szervezésével igyekeznek pezsdíteni a helyi kulturális és szabadidős életen. Az általunk ajándékozott könyvállomány révén könyvtárszobát is ki tudnak alakítani.

Impozáns épületben székel az egyesület

Sok szeretettel — olvassatok sokat!

A tágas udvar sok lehetőséget rejt

Olvasói levél - III. Debreceni Székely Nap

Az Unitárius Egyházközség és az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület által szervezett szeptember hatodikai „*találkozó*” ezúttal is megerősítette azt a tényt, hogy a magyarságnak igen nagy szüksége van a kárpát-medencei összefogásra; az egymás számontartására; támogatására. (Napokkal ezelőtt Nagyváradon újra meg kellett kongatni a vészharangot a szórvány-magyarság helyzete miatt.)A családias hangulatú délelőtt folyamán – többek között – az életminőségről, a kultúráról, az értékrendről, az öntudatról és önbecsülésről esett szó. Természetesen, az is felvetődött, hogy ki hogyan kapcsolódhat be és akár tevékenykedhet is a közös céljaink elérése érdekében. Kíváncsi és érdekfeszítő hangulat kísérte azt az előadás-jellegű tájékoztatást; felvilágosítást, amelyet a Székely Nemzeti Tanács elnöke, Izsák Balázs tárt elénk.

Ezen alkalommal is kihangsúlyozódott, hogy a történelmi szülőföldön élők nem elszakadást akarnak az „*egységes és osztha-tatlan*” nemzetállamtól, hanem – a realitás talaján állva – csupáncsak állampolgári jogaikkal szeretnének élni.

Ez, nagyjából azt jelentené, hogy azt a bizonyos 153 önkormányzatot, egy közigazgatási egységbe szeretnék vonni. Ezzel kapcsolatosan: ugyancsak ellentmondásos és tarthatatlan helyzetbe került a Romániai Magyar Demokrata Szövetség, amely az erdélyi magyarság képviselőjeként tünteti fel magát, de a román kormány szekértolójaként, a kisebbségek luxemburgi perében – akarva-akaratlanul – a magyarság ellen szállt ringbe. Ezzel a tettel, akár az RMDSZ-en belül is még jobban elmérgesednek az ellentétek; a Kárpát-medencében őshonos magyarságnak felmérhetetlen károkat okoznak.

A délelőtti rejtélyes ige-üzenet – „*Vagyok, aki vagyok…*” – segíthet a tettek és a példamutatás alapján választani, dönteni vagy akár ítélkezni.

- Hutzler Vilmos, Debrecen - forrás: haon.hu

tölt húsos krumplileves készült (EJKE-módra persze) és elkezdhettük a kürtőskalács-tészta gyúrását. Tudjuk, hogy a kulturális, művészeti programok befogadását nagyban elősegíti, ha a közönség finomakat tud enni. Ezen a napon — köszönhetően az EJKE lelkes csapatának, Anikónak, Iminek, Évinek és Gabinak, — ebben sem szenvedtünk hiányt, sőt…

A székely nap, hagyományosan, istentisztelettel kezdődött. Molnár Imola nagyváradi tiszteletes asszony az identitás, az önazonosság kérdéskörét járta körbe a „Vagyok, aki vagyok" isteni kijelentést alapul véve. Szerepeket játszunk, szerepeket osztanak ránk és szereptévesztések kísérik életünket, gyakran úgy tűnik a legnehezebb feladat az életünkben azzá lenni, akik vagyunk, s megmaradni annak.

Székely Nap harmadjára címmel a szertartást követően ismertettük az egyesület rendezvénnyel kapcsolatos koncepcióját és a székelyföldi önrendelkezés témáját boncolgatva, a tettei felülvizsgálatára kértem mindenkit, aki kicsit is a szívén viseli a határon túl élő magyarság sorsát. Pap Gy. László, a debreceni unitárius egyházközség lelkésze „*Vannak vidékek*" címmel a Kányádi-vers ihletésében mondta el köszöntő szavait. Kiemelte, hogy a „*gyönyörű tájak*", melyekről az Előhang sorai szólnak, sokunkban sokféle képet idézhetnek fel, s ezért nem szabad felsorolásba bocsátkoznunk, nehogy valakinek, valamelyik „*legbelül*" lévő szépsége kimaradjon. A megnyitót követően Boda Szabolcs az Élő Erdély Egyesület elnöke mutatta be a szervezet igen kiterjedt Erdély-fejlesztési koncepcióját és érintette a folyamatban lévő Csík csodái hungarikum projekt aktuális feladatait. Az Élő Erdély programjaiban az EJKE által lépten-nyomon pártolt jelen idejű Erdélyre helyezi a hangsúlyt, nem véletlen az egymásra találásunk.

Horváth Zoltán Györggyel már többször találkoztunk különböző találkozók, fesztiválok keretében, ideje volt, hogy az általa vezetett Romanika Kiadó gyönyörű könyveit Debrecenbe is elhozza és a civisvárosban is tartson előadást. Háromszéki középkori templomok címmel érdekes, izgalmas, sok-sok újdonságot tartalmazó vetítést tartott. Nagyon remélem, hogy sokat fogjuk még hallani, látni őt mifelénk.

Idén irodalmat „*csak*" megzenésített versek formájában illesztettünk a programba. Szabó Ádám és Szabó András is visszatérő fellépője a rendezvények. Gitárjátékuk és a vershez, mint „*alapanyaghoz*" való hozzáállásuk lenyűgöző. Aki hallotta őket bizonnyal megerősít abban, hogy nagyon jól áll nekik ez a kicsit balladás, kicsit „popos" stílus, a versekben-dalokban pedig foszlányokban ott van azért egy kicsi székelység.

Délután öt órától a Debreceni Művelődési Ház Belvárosi Közösségi Házának Pódiumtermében Izsák Balázs a Székely Nemzeti Tanács (SZNT) tartott nagyszabású, széles spektrumú előadást a székelyföldi autonómia-küzdelem helyzetéről, melyről az MTI „*Nincs alkotmányos akadálya Székelyföld autonómiájának*" címmel tudósított. Az SZNT legfontosabb dokumentumát Székelyföld Autonómia Statútumát a résztvevők kézbe vehették, egy-egy példányt elvihettek, megismerhették a székely önrendelkezés mibenlétét és ismereteket szerezhettek a legfontosabb nemzetközi, uniós és a román jogi keretekről, melyek a jelenben meghatározzák, és a jövőben meghatározhatják a kezdeményezést.

Az est hátralévő részében a székely dallamok és tánclépések vették át a főszerepet. A Vox Antiqua Kamarakórus és Csendesné Tóth Lilla népdalénekes lélegzetelállító közös műsorát a Hajdú Táncegyüttes felnőtt és gyermek csoportjának produkciója követte. Elképesztően izgalmas volt, ahogy egymást váltották a népdalok és a kamaraművek és különösen jól esett látni, ahogy egymásra hat, egymást inspirálja a kórus és a szólóénekes. A Hajdú Táncegyüttesnél folyó rendkívül magas színvonalú munka minden egyes fellépésüknél megmutatkozik. A felnőtt táncosokat – remélem, megbocsátják nekem – nem is méltatom külön, de az, ahogy a gyermekek járták a nyárádmenti táncokat, ahogy a csizmák alatt majdnem beszakadt a színpad, az egy csoda volt. A szombat estét a székely himnusszal zártuk és azzal, hogy felelősséget csak a jelenlévőkért tudunk vállalni.

A rendezvény lehetőséget adott nekünk, hogy úgymond a nagyközönség előtt is, megnyissuk egyesületi irodánkat, melyet tavasszal kezdtünk felújítani. Köszönjük a részvételt, köszönjük a segítséget mindenkinek, aki egy kicsit is hozzájárult a rendezvény sikeréhez. Jövőre találkozunk.

Képek a III. Debreceni Székely Napról

Izsák Balázs

Horváth Zoltán György

Vox Antiqua

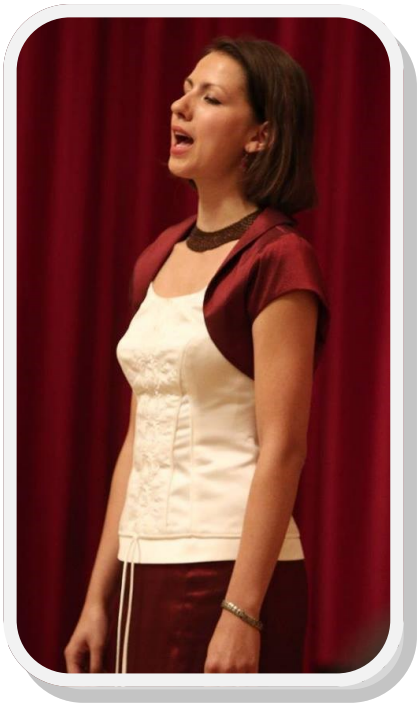

Csendesné Tóth Lilla

Erdély Diákszemmel – egy kitűnő pályázat

„Mindenkinek ajánlom, hogy felfedezze a mi kis világunkat: annak ki vágyik a szeretetre, annak kinek lelke fáradt, itt megnyugszik s eltűnik a bánat. Annak ki bús, s annak ki vidám, meglásd lesz itt néhány jó barát!!!" írja honismereti esszéjében az egyik pályázó, Székely Izolda (Buza). Nemde ez lenne a lényeg: ragaszkodni a szülőföldünkhöz, ismerni, tudni s kötni magunkat hozzá, mindeközben persze járhatunk világot, kíváncsiskodhatunk, kóborolhatunk egészen távoli helyeken is. Gyanús is az az ember, aki jelentéktelen, sokad rangú dolognak könyvelve el születése helyét, állandó űzetésben tűvé teszi a világot, irányt vált időnként, olykor nyelvet, országot, vallást, de sehol sem találja számítását, vagy csak számítgat egészen élete befejeztéig. Beke György írja: *„Egyetlen embert sem ismerhetek igazán, amíg nem tudom róla, hogy szereti-e az édesanyját és a szülőföldjét."* (Barangolások Erdélyben). Édesanya és szülőföld: két nagyon erős vonzás, két nagyon hasonló létfeltétel. S ahogy az egyik írásban szereplő idézet kiemeli: a szülőföld egy több síkon értelmezendő fogalom, amely a végén redukálódik egy városrészre, egy falura, egy utcára, egy udvarra.
Mindezek nagyon szépen visszaköszöntek a pályaművekben, a rajzokban, esszékben, tanulmányokban egyaránt. Aki végigböngészi a képeket és az írásokat, annak egy csodálatos erdélyi kirándulásban lesz része.
Az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület szívből gratulál minden diáknak, akik tollat, klaviatúrát, fényképezőgépet, ecsetet, rajzceruzát stb. ragadott a pályázat felhívás láttán és közvetlen környezetében indult felfedező útra. Meggyőződésünk, hogy ezáltal ti magatok is nagyon sok tapasztalattal, élménynyel, információval lettetek gazdagabbak.

Az EJKE a következő pályázókat különdíjban részesíti:

RAJZ(I-IV.): MAROSVÁSÁRHELY, NAGY ZSUZSA

RAJZ(V-VIII.): MÁRAMAROSSZIGET, VARHANYOVSZKI RÉKA

ESSZÉ: KISBACON FARKAS, GYULA

TANULMÁNY:BIBARCFALVA, VIRÁG TÍMEA HELGA

A skót „NEM” visszhangja

(How Scotland's 'No' vote resonates around the world – BBC NEWS – 2014. szeptember 19.)

A skóciai népszavazást árgus szemekkel figyelték a világ számos országában. A BBC tudósítói Ausztráliában, Kanadában, Indiában, Spanyolországban, Olaszországban, Görögországban és Romániában kísérték figyelemmel a „NEM” fogadtatását és számoltak be arról, hogy mit is jelent a döntés az adott ország vonatkozásában.

Spanyolország

Nagy valószínűség szerint az Egyesült Királyságon kívül Katalónia az a hely, ahol a skót referendumnak kiemelt jelentőséget tulajdonítottak. A katalán parlament hasonló szavazást tervez a terület függetlenségéről, november 9-én, annak ellenére, hogy azt a spanyol kormány nem ismeri el törvényesnek.

Péntekre virradóra a függetlenségpárti katalánok nem titkolták csalódottságukat. A katalán elnök, aki a Barcelonában székelő regionális parlament engedélyét várja a népszavazás megtartásához, úgy nyilatkozott, hogy skót „IGENT” szeretett volna, mely bizonyítja, hogy lehetséges egy sikeres függetlenségi szavazás az Unió területén

Katalónia Külügyi Titkára/ Külügyminisztere (Catalonia's Foreign Secretary – egy cím melytől sok spanyol hátán feláll a szőr), Roger Albinyana, egyáltalán nem csalódott. Hangsúlyozza, hogy David Cameron engedélyezte a skót szavazást, ugyanakkor Mariano Rajoy sosem adja jóváhagyását egy katalóniai voksolásra.

A függetlenségpárti katalánok számára a skót példa a demokrácia diadala volt, ahol is egy nemzet szabadon gyakorolhatta a választáshoz való jogát.

Ugyanakkor azok a katalánok, akik szenvedélyesen kiállnak amellett, hogy Katalónia Spanyolország része maradjon, úgy vélekednek, hogy a helyzetük sokkal bonyolultabb, nem fehér-fekete, nem igen-nem döntés kategóriája.

Kanada

A „NEM” győzelme sok kanadai újságírót örömmel töltött le, hiszen sokuk a skót „maradást” pártolta. A televíziók tudósítói a helyszínen követték végig a szavazást. A nagy érdeklődés nem meglepő. Közel ötmillió kanadai vallja magát skótnak, és a skótok hagyományosan nagy hatással voltak és vannak a kanadai történelemre és kultúrára. Az Új Skóciába (Nova Scotia) emigráltak közül sokakat kényszerítettek szülőföldjük elhagyására. A kanadai skót közösségek némelyike egyértelműen az „Igen” mozgalmat támogatta.

Az „IGEN-párti” fiatalok köpenyt viseltek, melyre „OUI” (igen, francia) volt írva. A skót „vita” a legtöbb súrlódást a francia nyelvű Quebec tartományban okozta, nem véletlenül. Kétszer tartottak népszavazást (1980, 1995) itt, a Kanadától való elszakadásról, és mind a kétszer sikertelenül, habár kimondottan kevesen múlott a dolog 1995-ben.

A quebec-i szuverenitást pártolók egy csoportja Skóciába utazott, hogy megfigyelje az ottani eseményeket és tanuljon a történtekből. Elmondásuk szerint lenyűgözte őket az „IGEN” kampány tisztasága és pontossága.

A csoport vezetője (Alexandre Cloutier) beismerte ugyanakkor, hogy a következő quebec-i referendumig még nagyon hosszú utat kell megtenni. Áprilisban a függetlenségpárti Parti Quebecois-t kiütötte a tartományi kormányból a föderalista nézeteket valló Liberals és az elszakadás támogatottsága mindössze nagyjából 40% körül alakul jelenleg.

A társaság tagjai ragaszkodnak ahhoz, hogy a mostani eredmény ellenére a skót szavazásnak sok olyan aspektusa van, mely ösztönzőleg hathat a quebec-i önállóságot pártolókra.

Quebec tartományi vezetője, Philippe Couillard, ugyanakkor azt mondta, hogy a skót népszavazás hasonlóan egészséges, normális feszültségeket láttatott, mint amelyek Quebec-ben is léteznek, ezen túlmenően azonban kockázatos bármilyen összehasonlítást tenni.

India

A Kashmirt támogatók 2014. június 23-án Srinagarban tüntettek a kashmiri indiai uralom ellen. Folyamatosan követelik népszavazás tartását Kashmirban, azonban arra egyenlőre kevés az esély, hogy belátható időn belül sor kerül rá. Az indiai külügyminiszter nem is igazán halott róla, hogy Skócia az elszakadást fontolgatja...(aztán az egyik segítője fülébe súgva felvilágosította a helyzetről)

Sok indiait a leginkább az foglalkoztatta, hogy a skótok milyen árat fizethetnek a függetlenségért. Ugyanakkor önmagában izgalmas annak a megfigyelése, hogy az egykori gyarmattartó ilyen helyzetbe került.

Sokan nem is értették igazán, hogy az Egyesült Királyság hajlandó önként lemondani bizonyos területeiről és a miniszterelnök maga, engedélyezi az ezzel kapcsolatos népszavazást. Hovatovább, amennyiben a skótok igennel szavaztak volna, az kényelmetlen, kínos precedens értékű döntés lett volna Kashmir viszonylatában is. India nem teljesítette 1948-as ígéretét, a kashmiri népszavazással kapcsolatban, ennek megfelelően a kashmiriak nem is késlekedtek megtenni az összehasonlítást a saját és a skótok helyzete között.

Ezek után nem meglepő, hogy Sushma Swaraj külügyminiszter első reakciója az Egyesült Királyság lehetséges felbomlásáról értesülve, a következő volt: Isten nem engedi („God forbid”). Túl bonyolulttá tenné a dolgokat....

Kína

A kínai ujgurok és a központi hatalom közötti viszály nem új keletű. A hivatalos kínai álláspont a skót népszavazás kapcsán a „no comment” volt, miután az Egyesült Királyság belügyének tekintik a történetet. A szavazás közeledtével azonban Li Keqiang elnök hangsúlyozta, hogy egy „egyesült” Egyesült Királyságot akar továbbra is látni.

Kínát aggodalommal töltötte el a független Skócia gondolata, amely saját kisebbségeit (Tibet és Xinjiang) is inspirálhatta volna, vagy esetleg új gondolatokat ébresztett volna egyesekben például Hong Kong vagy Tajvan kapcsán.

A kormányzó kommunista párt erős, egységes Kína képét igyekszik festeni, az elszakadás, vagy a függetlenség említésére is erőszakkal reagálnak arrafelé.

Mindezek fényében sok kínait meglepett, hogy London engedte a referendumot, ugyanakkor abban, hogy a Királyság szétszakadhat nem igazán hittek.

A kampány folyamán az állami média által közölt cikkek a túl sok demokrácia veszélyére figyelmeztettek, mely instabilitáshoz vezet. A kínai olvasó számára az üzenet világos és egyértelmű volt: Kínában ragaszkodni kell az egységhez, ellenkező esetben kaotikus állapot alakul ki.

Németország

„Skócia brit marad” hirdette a legnépszerűbb német újság. A helyi újságokhoz, tévéprogramokhoz hasonlóan a For Bild is kiemelten foglalkozott a népszavazással. „Nagyon megkönnyebbültem”- mondta az egyik német politikus, majd hozzátette: „a szavazás eredménye megakadályozza Európa további szakadását”.

A német kormány is hasonlóan

„Az erdélyi magyarok száma mintegy 20.000 fővel csökken minden évben és ennek tükrében természetes, hogy az autonómiapártiak azzal érvelnek, hogy a területi önrendelkezés a legjobb eszköze a magyar közösség életben tartásának.”

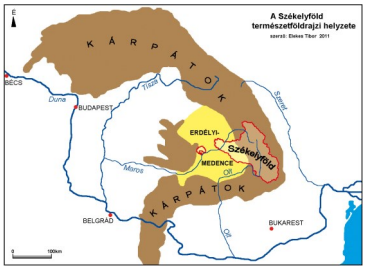

vélekedik, azonban a hivatalos álláspont egy kicsit bővebb. „Mindig is tiszteletben tartottuk azt, hogy az emberek szavazni akarnak az elszakadásról, és hogy a londoni kormányzat engedélyezi azt. Most pedig éppen ilyen tisztelettel fogadjuk a végeredményt”- mondta Angela Merkel.

Arra a kérdésre, hogy örül-e az eredménynek, a német kancellár visszafogottan válaszolt: „nem kívánom kommentálni, egyszerűen csak mosolygok.”

A német politikusok attól tartottak, hogy egy esetleges EU-tagságról szóló brit népszavazás, a skót szavazatok nélkül, nagyobb eséllyel vezetne a „kilépéshez”.Ugyanakkor a Sueddeutsche Zeitung vezércikkben fogalmazott meg aggodalmat a független Skócia gazdasági életképességével kapcsolatban.

A választást követően a vélemények erőteljesebbek voltak. A Frankfurter Allgemeine szerint a nemzetiek túl sokat ígértek („promising the moon”).

Az átlag németek között nem igen található olyan, aki támogatná a skót függetlenséget. Vegyük például Edgart. Minden nap a Spree folyó partján található, botjára támaszkodva városnéző hajókázásra invitálja a turistákat. Ő azt mondja: „jobb együtt, természetesen jobb nekik együtt”.

Olaszország

A skót függetlenségről szóló népszavazás eredményét az olasz reggeli lapok nem közölték, fontosabb hír volt, hogy az olasz értékpapírok kétéves csúcsot értek el a milánói értéktőzsdén. A vezető napilap, a Corriere Della Sera címlapján a következő szerepelt: „Az Egyesült Királyság megmarad, de meg fog változni” („UK remains united but will still change”).

A volt miniszterelnök Enrico Letta tweeter-bejegyzést tett közzé: „Skócia döntött. Ez jó nekünk és jó Európának. Most már ne hagyjuk figyelmen kívül a szeparatistákat erősítő félelmeket és türelmetlenséget” (ford: vajon mire gondolhatott a tisztelt miniszterelnök...?)

„Dél-Tirol nem Olaszország”- A skót referendum ösztönzőleg hatott az olaszországi Dél-Tirolban élő német ajkú függetlenségpártiakra.

Az olaszországi Északi Liga elnevezésű szeparatista párt, amely azon dolgozik, hogy a Pó-völgyében egy „Padania” nevű köztársaságot kiáltsanak ki, a legutóbbi választáson csúfos vereséget szenvedett s így most alig hallani a hangjukat. Ugyanakkor jelen van egy új mozgalom Itáliában, mely Velence függetlenségét szeretné – igaz ugyan, hogy Róma nem veszi igazán komolyan őket.

A német nyelvű Dél-Tirolban (mely terület az I. világháborút követően került olasz fennhatóság alá) az újságok arról cikkeztek, hogy a skót népszavazás engedélyezése már önmagában egy hatalmas siker.

Egy vezető reggeli rádióműsorban a betelefonálók azt tették szóvá, hogy szemben a Nagy-Britanniában történtekkel, az olasz politikusok vonakodnak a rég áhított alkotmánymódosítás és választási reformok megalkotásától.

Románia

Az erdélyi magyarok üdvözölték a skót szavazás végeredményét. „Segít a saját autonómiaküzdelmünkben” - mondta, a Székelyföld autonómiájáért dolgozó, Székely Nemzeti Tanács elnöke (A szerző hozzáteszi, hogy Székelyföld Erdély keleti részén fekvő, nagyrészt magyarok lakta régió, melynek gyökerei a Középkorig vezethetők vissza /SIC!/ „Szeklerland - a region in eastern Transylvania comprising largely Hungarian-speaking territory with roots going back to the Middle Ages.”)

„A világ megváltozott. A skót kormánynak és a parlamentnek valószínűleg több autonómiája lesz a jövőben. Románia tanulhatna ebből a példából és fel kellene vennie velünk a tárgyalásokat, mert az amit mi kérünk sokkal kevesebb, mint amit a skótok szerettek volna”- tette hozzá Izsák Balázs.

Hozzávetőlegesen 800.000 magyar él Hargita és Kovászna megyében és a Maros-megye területén. Az 1920-as Trianoni Békeszerződésig /szerk: Treaty of Trianon; treaty = szerződés, egyezmény, megállapodás; SIC!/ Erdély egésze Magyarország fennhatósága alá tartozott.

A Romániában élő magyarok megosztottak az autonómiatörekvés kérdésében, a románok pedig egyöntetűen elutasítanak bárminemű egyeztetést a témában.

A jelenlegi román kormány részeként a Romániai Demokrata Szövetség (RMDSZ) nyilvánosságra hozta a saját székelyföldi autonómiatervezetét, mely alapvetően a dél-tiroli mintájára készült.

Kelemen Hunor, az RMDSZ elnöke a pártjuk tervezete és a skóciai referendum közötti különbséget emelte ki.

Az erdélyi magyarok száma mintegy 20.000 fővel csökken minden évben és ennek tükrében természetes, hogy az autonómiapártiak azzal érvelnek, hogy a területi önrendelkezés a legjobb eszköze a magyar közösség életben tartásának.

Az erdélyi magyaroknak Románia új regionalizációs tervezetétől is van félni valójuk, miután a tervek szerint az új adminisztrációs rendszer tovább tagolná az általuk lakott területeket.

Ausztrália

Az ausztrál lakosság jelentős részének vannak skót gyökerei, éppen ezért, ahogy Skóciában is, a függetlenség kérdése megosztotta a társadalmat. Tony Abbott konzervatív párti ausztrál miniszterelnök üdvözölte a „NEM” győzelmét; ez érthető is, hiszen Londonban született és meggyőződéses király- valamint uniópárti.

A választási eredmény következtében a font erősödött az ausztrál dollárral és más valutákkal szemben is.

A referendumot nagy érdeklődés kísérte erre felé. Hasonló függetlenségi mozgalom nincsen Ausztráliában, ugyanakkor néhány ásványkincsekben gazdag nyugat-ausztráliai terület feszegeti a témát, hogy egy nap el kellene szakadjanak Ausztráliától – mindez jelen állás szerint azonban eléggé valószerűtlen.

Elemzés - Bridget Kendall, a BBC diplomáciai szakértője

A hír hallatán, hogy Skócia mégsem szakad el, sok kormány megkönnyebbült. Néhányan közülük, attól tartottak, hogy a skót függetlenség felerősíthet bizonyos függetlenségi törekvéseket. Mások viszont azon aggódtak, hogy az Egyesült Királyság gyenge és bizonytalan partnerré válhat.

Létezik olyan nézet, mely szerint Nagy-Britannia, hasonlóan más nyugati államokhoz, már „hanyatlásnak indult” s ennek hátterében olyan óriások megerősödése áll, mint Kína, India, Oroszország, vagy Brazília. Hatalma, presztízse csökkenőben van és megbízhatóságát, mint államközi együttműködések partnere, aláásta a referendum puszta léte.

Sokakat az is aggodalommal tölt el, hogy új hatalmi jogosítványok kerülnek át Skóciába és további alkotmánymódosításokat követelnek a Királyság területén, ami jelentheti azt, hogy a londoni kormányzat nem lesz képes kellő erővel fellépni külpolitikai téren.

fordította: Csíki András

Szabó Ádám és Szabó András

Képek a III. Debreceni Székely Napról

Háromszéki középkori templomok

Elképzelt Erdély — 4. rész

„Alapítványunk - akkori nevén Committee for Human Rights in Romania (CHRR) - 33 évvel ezelőtt, 1976. május 8 -án rendezte meg első rendezvényét, egy nagyszabású tüntetést a New York-i román ENSZ-misszió előtt. A New Yorkban és környékén élő magyarság az 1956-os magyar forradalom leverése elleni tüntetések óta nem gyűlt össze ilyen nagy számban. Az előkészületek februárban kezdődtek és több hónapon keresztül folytak, mialatt helyi közösségeket értesítettünk a tervezett rendezvényről, önkénteseket toboroztunk és több száz plakátot festettünk meg. Egy nappal a tüntetés előtt, 1976. május 7-én szervezetünk egy majdnem teljes oldalas hirdetést jelentetett meg a New York Timesban, amelyben tételesen kielemeztük és elítéltük a Ceauşescu-diktatúra magyarellenes jellegét. Az eset pikantériájához tartozik, hogy a világhírű lap hajlandó volt a 8000 dolláros hirdetést hitelben leközölni; a másnap megjelent 2500 tüntető „összeadta" az összeget."

www.hhrf.org

Románia ellen az első "sajtótámadásra" 1976. májusában került sor, amikor is a New York Timesban megjelent egy hirdetés, miszerint "kulturális népirtás" folyik Romániában, az erdélyi magyar kisebbség ellen. Mind a bukaresti vezetőknek, mind a magyarországi politikusoknak elállt a lélegzete, mert így, ilyen hangnemben senki sem mert megszólalni korábban. A rákövetkező két évben nagy tüntetéseket szerveztek, az egyiket éppen a conducator amerikai látogatására időzítve. Magyarok tízezrei vettek részt a tüntetésen, erdélyi városok nevét tartalmazó transzparensekkel és Ceausescut vérszomjas diktátornak mutatták be. A CHRR vezetősége pontosan ismerte Erdély hollywoodi képét, illetve tudatában volt a populáris kultúra erejével. Az egyik transzparens felirata pl. ez volt: Dracula él!. Tiszta, egyértelmű utalás volt ez arra vonatkozóan, hogy a román hatalom az egyetlen felelőse a Romániában kialakult kisebbségi helyzetnek. A tüntetésen a közönség a magyar és a székely himnuszt énekelte.

Mintegy egy évtizedig a CHRR nem talált meghallgatásra az amerikai kormánynál. Az ellenségem ellensége a barátom alapelv érvényesült egy ideig a szovjet blokk irányában az amerikai diplomáciában. Amerika egy önálló vezetőnek könyvelte el Ceausescut, aki képes volt Moszkvával ujjat húzni és titkos információkat szolgáltatni az amerikaiaknak. Ezalatt az idő alatt Romániát önjáró államként kezelték és ez a meggyőződés a ’70-es és a korai ’80-as években tovább erősödött. 1986-ra sikerült annyi anyagot összegyűjteni a romániai jogsértésekről, hogy az amerikai kongresszus néhány befolyásos tagja is felfigyelt a dologra. A Congressional Human Rights Causes segítségével (John Porter és Tom Lantos vezetésével), sor került néhány meghallgatásra a témával kapcsolatban a Szenátusban.

A magyar nemzeti lobby tíz éves küzdelme nem volt eredménytelen. 1987 októberében az amerikai Szenátus Külkereskedelmi Albizottsága felfüggesztette Románia kiváltságait, elismerve a súlyos emberi jogi sértéseket, melyet a román állam követett el. 1988. június 27-én a Románia-ellenes budapesti tüntetésnek is köszönhetően, titkos szavazással a Szenátus eltörölte a Románia gazdasági és kereskedelmi kiváltságait. Az ok: az emberi jogok megsértése és vallási üldöztetés.

A nemzeti identitás megújítása, az Erdély-ügy újraértelmezése nem valósulhatott volna meg az emigráció új generációja nélkül, akik nem a trianoni határok helyreállítása vonalán érveltek, hanem újfajta diskurzust kezdtek az emberi és kisebbségi jogok európai normáinak figyelembe vételével, melyekre Washington, Helsinki és Brüsszel is felfigyelt.

A nemzeti identitás és szolidaritás ügye, az erdélyi rokonok látogatása a szocializmusban nem volt a hivatalos média, a hivatalos "elvtársi" tudat része, a szocialista kormányok nem támogatták azt. A ’70-es évek közepén azonban a táncház mozgalom útjára indul (a táncházakat a mezőségi Székről eredeztetik). A mozgalom egy olyan társadalmi folyamat része, melyben a népi irodalmat, a parasztságot, Erdélyt egységes gondolatrendszerré gyúrták, a nemzeti egység, a nemzeti identitás jegyében. A mozgalmat a kilencvenes évek folyamán bekövetkező nemzeti megújulás egyik fontos előfutáraként tartják számon, mely segített a posztkommunista Magyarország újrapozícionálásában. Eltekintve a nemzeti karakterektől, a mozgalmat leginkább népi regionalizmussal lehet leírni, elsősorban azért mert speciális területi és paraszti kulturális értékekkel való azonosulás jellemezte. Ellentétben a korábbi irodalmi népiességgel mely a magyarság megteremtésében az elitista értelmiséget orientálta, ez az újfajta népiesség nem volt nyíltan politikai jellegű. A mozgalom a határon túl élő magyarok kulturális értékeire fókuszált.

A táncház-mozgalom látszólag ártatlan, folklór alapon indult. Fő célja az volt, hogy a fiatalokat megtanítsa a néptáncra, népzenére, dalokra, a népi hagyományokra, elsősorban az erdélyi magyar közösség vonatkozásában. Fiatalok ezrei, akik máskülönben a nyugati populáris kultúra rabjaivá váltak volna(?), hirtelen egy hagyományos népi/paraszti miliőben találták magukat.

A néptáncra szakosodott klubok látogatása, a népdalok éneklése, az erdélyi viseletek által a határon túli magyarokkal való azonosulás fejeződött ki. Egyre többen határozták el, hogy távoli falvakba, távoli helyekre utaznak el, hogy az újonnan felfedezett magyar örökség autentikus elemeit, mintáit saját környezetében láthassák. 1972-ben nyílt meg az első budapesti táncház, innen számítjuk a mozgalom indulását. Lelkes táncosok, koreográfusok, énekesek, zenészek népszerűsítették és tanították az erdélyi zenét és táncokat.

Még ugyanabban az évben néhány másik városi klub nyitja meg kapuit és rövid időn belül ezek a klubok az egész országban megszaporodnak, falvakban és regionális központokban is jelen vannak. A mozgalom egyik kulcsfigurája az erdélyi származású Novák Ferenc volt, aki a széki tánchagyományokról írta diplomamunkáját. Az ő ötlete volt, hogy ennek a közösségnek a táncait meg kellene tanítani a magyarországi táncosoknak, tanároknak és az érdeklődő fiataloknak.

A kodályi instrukciókat követve a következő gondolat kezdte uralni a mozgalmat: újra felfedezni az igazi, autentikus, fertőzetlen népi kultúrát és tradíciókat. A kodályi tiszta forrás: a népi múltat meg kell határozni, megőrizni és tovább kell örökíteni. Ennek a jegyében indítja a magyar televízió a Röpülj Páva című műsorát, melyet milliók kísérnek figyelemmel és ennek hatására Páva klubok, kórusok, együttesek alakulnak.

Két újabb vezéregyéniség is jelentkezik azután, Halmos Béla és Sebő Ferenc, akik tulajdonképpen népszerűsítik a népzenét. Népi dallamokat kevernek versekkel és a 25. Színház hamarosan meghívja őket, hogy készítsenek József Attila versekből feldolgozásokat. A magányos dalnok, a gitárral, igazi amerikai country hangulat és nyugateurópai popstílus, ami új volt Magyarországon, azonban olyannyira népszerűvé vált, hogy a Sebő-Halmos duó filmekben is szerepelt a 70-es évek közepén.

Hamarosan megalakul a Sebő-együttes, mely az egyik legismertebb amatőr néptáncegyüttest a Bartók Béla együttest kísérte. Kodály és Bartók neveivel felvértezve a folklór mozgalom látszólag mértékben volt politikai jellegű: mindkét zeneszerző a ’70-es évek kommunista ideológiájának nagyra becsült figurája volt.

A Sebő-Halmos együttes - kihasználva a népszerűséget -

hamarosan megalapítja a Kassák Klubot. Kassák neve szintén elfogadható volt, mind a rendszer, mind az új népiek számára. A klub hamarosan a táncházmozgalom központjává vált. Minden táncházat az Aprók Táncával kezdtek, a Széki hagyománynak megfelelően.

A '80-as évek elejére a mozgalom képes volt egy erős kulturális és politikai erővé fejlődni, a magyar nemzeti identitást érintően. Ebben az időszakban válik a nemzeti tudat számára fontossá a határon túli magyarság helyzete. Így az erdélyi népi, paraszti tradícióból kölcsönzött minták stb. révén a táncklubok tulajdonképpen kormányellenes, antikommunista mozgalom részeivé válnak. Kezdetben csak nagyon finoman, de a mozgalomhoz tartozó értelmiségiek nyomására a magyar kormány változtat a Ceausescu-rezsimmel kapcsolatos álláspontján.

A Csoóri Sándor által nomád generációnak nevezett áramlat beérése és a kádárista Új Gazdasági Mechanizmus bukása, az olajválság begyűrűzése egyszerre történt meg. A '70-es évek közepére a legliberálisabb szovjet blokkbeli országgá vált Magyarország, kiérdemelve a gulyáskomunizmus címkéjét.

A '70-es évek végére az erdélyi varrottasok, a fazekak, faragványok nagy népszerűségre tettek szert és az erdélyi népdalokat, a szovjet műdalok helyett énekelték, kifejezve ezzel az állami oktatási rendszer és ideológia elleni tiltakozásukat.

A táncház mozgalom résztvevői lassan-lassan elkezdtek feszegetni olyan kérdéseket, hogy honnan és kitől is erednek ezek a táncok, ezek a dallamok. Ez tekinthető a '70-es évek egyik kulcseseményének, amikor is a mozgalom politikai jelleget kezd ölteni. A táncházak programja kiegészül az új népi írók, költők, művészek és a világháború alatt, vagy azt követően áttelepült erdélyi magyarok vendégszereplésével (elsősorban bukovinai székelyek, moldvai csángók).

Két nevet feltétlenül meg kell említeni: Karsai Zsigmondét (Lőrincréve) a kitűnő táncos, énekesét, aki a világháborút követően nem tért vissza Romániába és Kallós Zoltánét, a közismert népzenegyűjtőt, aki vállalva a börtönt, a bírságokat és a zaklatást gyűjtötte és dokumentálta az erdélyi magyarok népi kultúráját.

Az új jelszó hirtelen a mentsük meg a romániai magyar életet, a magyar kisebbséget a pusztulástól, a Ceausescu-rezsim elnyomásától. Az erdélyi falvak lakói számára a kézműves termékek értékesítése pedig jó üzletté vált.

A szerző szerint ebben a megújított nemzeti mitológiában, arra a kérdésre, hogy "Ki az igazi magyar?" egyszerű volt a válasz: az erdélyi magyarok. Nehéz körülményeiknek köszönhetően nem tehették fel azt a kérdés, hogy valóban így áll a dolog, illetőleg nem törődtek a kérdés ideológiai hátterével. A paraszti kultúra ideológiai felértékelődése megfigyelhető a románok esetében is, például Máramaros viszonylatában, amikor a román civilizáció bölcsőjeként beszélnek a területről.

A '80-as évek közepére a magyar népi értelmiség - akik közül sokan, köszönhetően a táncckluboknak, szimpatizáltak Erdéllyel - komoly politikai erővé vált. Mikor a diktátor neki kezdett a "faluprogramja" megvalósításának a népiek azonnal akcióba fogtak és nagy tömeget mozgósítottak, tüntetést szerveztek a román nagykövetség elé, nem csak Budapesten, hanem más európai városokban is.

A táncházak időközben elterjedtek szerte a világon és nemzetközi tánctáborokat szervez-nek Erdélyben és Magyarországon az ősi, autentikus magyar hagyományokat lehet megtanulni. Manapság már nincs az eredeti értelemben vett mozgalom, profi előadók, szervezetek és kiadványok vannak. (Tánházi Kamara, Folk Magazin) Így például a Muzsikás együttes, vagy Sebestyén Márta mára már a globális zeneipar szereplője. Sebestyén Mártának sikerült a magyar népdalt nemzetközi porondon is sikerre vinni és tovább misztifikálni az Erdélyt. (1995 Grammy-díj, Deep Forest: *„Egy idegen nő elbűvölő hangszíne összetéveszthetetlenül jelzi Erdélyt, mint új célpontunkat, azon az utazáson, mely zenénk lényegi eleme. Sűrű erdők visszhangja, ősi legendák, elfeledett történetek szólalnak meg újra.”*)

A '89-es forradalmi események látszólagos egységét követően a román-magyar helyzet visszaáll a korábbi feszültségekkel teli szintre, amikor az a tét, hogy minden nemzet megtalálja és újra táplálni kezdje a kommunista-fertőzéstől mentes gyökereit. Ennek eredményeképpen, mind Magyarországon, mind Romániában megjelennek a szélsőjobboldali pártok (MIÉP, VATRA) és színre lép az RMDSZ, az erdélyi magyarok látszólagos egységének kifejezője.

Alig két hónappal a forradalom után történik (1990. március) a marosvásárhelyi összetűzés, rögtön, amint az erdélyi magyar kisebbség nemzetiségi követelésekkel lép fel.

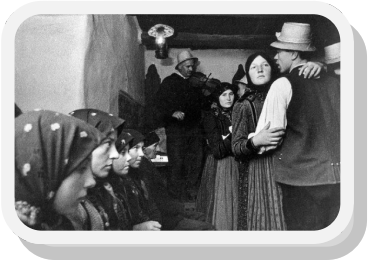

A távoli hely fogalmát a szerző Edwin Ardener antropológustól kölcsönözte, aki ezzel egy olyan modellt állított fel, mellyel a nemzet fogalmon vitatkozó modern és posztmodern megközelítés a legjobban megragadható. A modernisták (K. Deutsch, H. Kohn, E. Kedourie, E.Gellner, T. Nair, H. Seton-Watson, and C. Tilly) azt feltételezték, hogy a nemzet egyszer létrejött, valós kulturális és hatalmi közösségként és jellemzői: körülhatárolt, egyesítő, stimulált, mesterséges. A posztmodern gondolkodók számára (E. Hobsbawm and B. Anderson), a nemzet társadalmi erő, összetett alkotás, amit a széles spektrumú kulturális forrásokból származó elemekből tákoltak össze.

Smith nem tagadja a nemzeti közösség képzelt jellegét, és a mítoszok, kulturális, ideológiai elemek egységesítésének mesterséges természetét, ugyanakkor ezek az elemek mind a honfitársak, mind a kívülállók számára egy nemzetképet alkotnak és ennek folyamán alakul ki a nemzet maga. A jelölő és a jelölt összekeveredik, ahogy a képzelet és a valóság is. Végtére is a nemzet nem létezik a saját elképzelésén, saját reprezentációin kívül.

Ardener szerint a felfedezések kora megmutatta, hogy a „távol” a képzelet és a valóság keveréke. Erdély, mint valóságos és mint képzeletbeli hely (Drakula világa és a Hamelin gyermekeié) egyaránt jelen van és vele kapcsolatban a nemzeti oldali idea speciális elvárásokkal, képzetekkel bír.…

„1972-ben nyílt meg az első budapesti táncház, innen számítjuk a mozgalom indulását. Lelkes táncosok, koreográfusok, énekesek, zenészek népszerűsítették és tanították az erdélyi zenét és táncokat.”

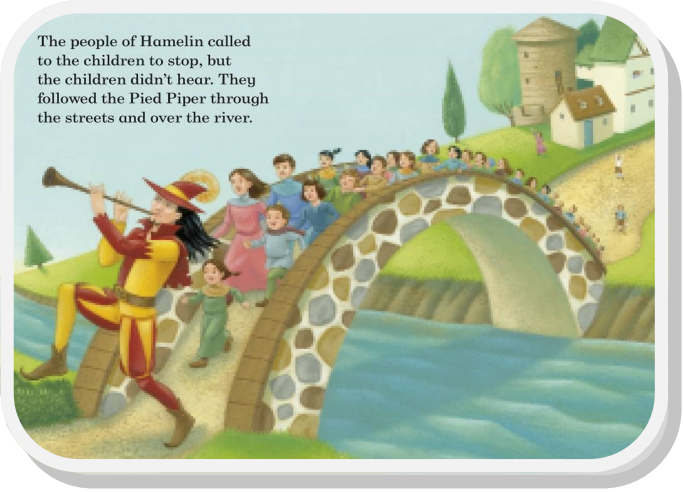

Vagyok, aki vagyok — egyházi beszéd- Textus: 2Móz 3,14

„Isten ezt felelte Mózesnek: Vagyok, aki vagyok. Majd azt mondta: Így szólj Izráel fiaihoz: A Vagyok küldött engem hozzátok."

Kedves Testvéreim!

Szeretettel és örömmel köszöntelek benneteket ezen a szép napon, a III. Debreceni Székely Nap nyitó istentiszteletén, és el szeretném mondani nektek, mennyire örülök, hogy ilyen szép számban jelen vagyunk jó kedvvel és remélem mindannyiunk szívében azzal a közös reménnyel, hogy e már hagyományos rendezvény egyre nagyobb népszerűségnek fog örvendeni a jövőben.

Amikor a tiszteletes úr felkért a mai szolgálat végzésére örömmel fogadtam el a felkérést, és témaként ez alkalomra a személyes identitás kérdésének boncolgatását választottam.

Nos, mi is az a fogalom, hogy identitás. A szakmeghatározások szerint: Az identitás én-azonosság, önmeghatározás szerepeken, magatartásformákon, értékrendszeren keresztül, mely a "teljes én" érzésével társul. A személyiségfejlődés eredménye, a szocializáció eredménye, az emberi kölcsönhatások során jön létre.

Erik H. Erikson fejlődéselmélete szerint az identitás kialakulása, a serdülőkor végére (ezt 18-22 éves kor körül határozza meg) befejeződik. Az identitás formálódása egy életen át tartó folyamat, különböző szerepeken keresztül, melyekkel az egyén azonosul (anyai/apai szerep, nagyszülői szerep, szakmában betöltött szerep stb.)

De vajon tisztában van-e az ember manapság azzal, hogy kicsoda ő.

Napjaink társadalmának igencsak hangsúlyos témája az identitás. Nagy figyelmet fordítunk arra, hogy gyermekeink már minél korábban legyenek tisztában nemi identitásukkal, nemzetiségükkel, társadalmi hovatartozásukkal. Megtanítjuk egy gyermeknek, például, hogy ő egy magyar, vagy székely második osztályos kisfiú, ezért nem, nem babázik! Ő a második fiú a családban, ezért engedelmeskedik a nagyobbnak, de parancsolgathat a kishúgának, gazdagabb mint Marika, de szegényebb, mint Istvánkáék, az osztályban ő a harmadik tanuló, a játszótéren pedig ő a vezér, stb.stb.

S mindezzel egy gyermeknek tisztában kell lenni, mert ez ő.

S hogy egy felnőtt kicsoda, micsoda azt meg sem kísérelem most meghatározni szerepköreinek megfelelően, mert lassan átfoghatatlan az adat arra vonatkozóan, hogy kinek mondja magát az ember. És a mai ember bizony sokkal inkább mondja magát valakinek, mintsem érzi, mert konyhanyelvi disszertációkban magyarázza el, hogy kicsoda. Mert a világnak el kell magyarázni, hogy kik is vagyunk…

Nos, ezzel szemben Isten nem magyarázkodik. Amikor a felolvasott bibliai versek szerint Mózes találkozik Istennel az égő csipkebokornál és megkérdezi, hogy kicsoda Ő, akkor Isten végtelenül egyszerűen válaszol: Vagyok, aki Vagyok. És pont. Nem kell magyarázat, mert ebből egyértelműen az hangzik ki: vagyok én a létező Isten, aki létezem, vagyok, mert most hozzád beszélek, megtapasztalsz engem, még ha nem is látsz. Vagyok!, ezért mondd ezt: a Vagyok küldött, az Isten, aki létezik, aki van. Isten nem problémázik a néven, a meghatározásán, mert elegendő, hogy ő tudja kicsoda ő, és nem csak tudja, de állandó jelleggel meg is éli istenségét, az Ő kilétét, milyenségét.

Isten nem magyarázkodik…az ember miért teszi? Talán mert a kor, a társadalom, a helyzete s a világ nem hagy számára más lehetőséget. Mert muszáj megmagyarázzuk önmagunkat lehetőleg a leg bővebben. Hiszen ma ha valaki azt mondja XY vagyok falugondnok, ez nem jelenti azt mások számára egyértelműen, hogy ő egy talpig becsületes ember, mert sajnos láttunk már nem talpig becsületes falugondnokot. Vagy ha valaki azt mondja XY vagyok, tanár, mások számára nem egyértelmű, hogy az a tanár felkészült, művelt, okos, mert sajnos látott már az ember felkészületlen, kevéssé művelt tanárt is. Vagy ha valaki azt mondja XY vagyok ácsmester, akkor nem egyértelmű mások számára, hogy ez az ember hozzáértő, szakember, mert láttunk már maszek ácsot és maszek kovácsot, és maszek villanyszerelőt és maszek Embert is.

Sokat torzult a világ s benne sok minden, s az ember elégszer csalódott már másokban ahhoz, hogy kollektív tudatunkból elkezdjen kiveszni a másik ember iránti, a másik emberben való bizalom. És ha nincs bizalom, akkor már nem elég a Vagyok, aki vagyok válaszul.

És akkor mi is a teendő? – Megváltani a világot- mondanák talán egyesek. De talán mégsem a világban keresendő a válasz, hanem önmagunkban, s a teendő csupán annyi: úgy élni, hogy létünk bizonyítsa kilétünket, milyenségünket. Tudni, hogy kik vagyunk, nem mondani, tudni és nem csak tudni, de megélni azt akik vagyunk erőnkhöz, képességeinkhez mérten a legjobb és legnagyobb mértékben, a leg teljesebben.

Nézzük meg Istent, Testvéreim, hogy milyen ő, azt nem abból tudjuk, amit róla mondunk vagy kitaláltunk, vagy amit ő mond magáról, hanem abból, amit megtapasztaltunk. Az erejét nem abból ismerjük, hogy úgy döntöttünk, hogy ő erős, és nem abból, hogy a Tíz Parancsolathoz lábjegyzetként odafűzte: „ És mindezek be nem tartásáért jól meg tudlak büntetni téged Ember, mert bizony nagyon erős vagyok!"- hanem abból, hogy megmutatta menynyire erős. Azt hogy gondviselő nem mondta, és nem csak úgy kitaláltuk róla, hanem az az ezernyi és ezernyi megtapasztalt pillanat vezetett erre a következtetésre, melyben megtapasztaltuk az Ő gondviselését. Azért tudjuk, hogy kicsoda Isten, mert Ő az Ő létének minden pillanatát megéli, s ezt az élő életet tapasztaltuk meg tőle. Isten léte az Ő milyenségéről biztosít bennünket, ezért elég nekünk részéről a -Vagyok, aki vagyok!- válaszul.

Ezért legyünk hozzá hasonlatosak e megélésben, képességeink, szerepkörünk, milyenségünk, létünk teljes megélésében. S ha emberként emberek tudunk lenni, ha keresztényként istengyermekek, ha családtagként, apaként, anyaként, testvérként, rokonként mindent feláldozók, ha társként önzetlenek, ha barátként jelenlevők, ha munkánkban hozzáértők, ha szükségben áldozatkészek, ha bajban odaadók, ha őszinteségben makulátlanok, ha becsületben kifogástalanok, ha szeretetben páratlanok. De mindenek előtt önmagunkként legjobb és legtisztább önmagunk, akkor a mi létünk is igazolni fogja kilétünket, milyenségünket, és nem kell magyarázkodnunk, mert életünk alapján, és ez életet megtapasztalva magunk között is elég lesz a –Vagyok, aki vagyok!- válaszul.

Ebben segítsen meg minket a Gondviselő Isten.

Ámen

Molnár Imola, nagyváradi unitárius lelkész

Elhangzott a III. Debreceni Székely Nap istentiszteletén, 2014 szeptember 6-án.

Vannak vidékek

Szeretettel köszöntöm minden megjelent atyámfiát!

Az volt az eredeti szándékom, hogy maradéktalanul felsorolom a Székelyföld minden völgyét, de nagy hibát követtem volna el, hiszen mire lenne elegendő a rendelkezésre álló tíz perc? Sőt, az okozna bosszúságot néhány székely testvérnek, ha kifeledném az ő patakjának, árkának, csermelyének völgyét. Éppen ezért maradok Kányádi gondolatánál, hogy „*vannak vidékek gyönyörű tájak*”, melyekről érdemes szólnunk, melyeket érdemes felkeresnünk. Sok pénzt fizetünk, hogy meglássuk pl. Bulgária tájait, amikor csak meg kell fordulnunk a tengelyünk körül és nyomban olyan látvánnyal állunk szemben, melyhez foghatót, csak Erdély bércei között tapasztalunk.

Hála Istennek három évvel ezelőtt megszületett a gondolat, hogy teremtsünk hagyományt az ún. Székely Napnak. Lassan szétoszlanak az aggodalmak, vagyis mindenki világosan látja, hogy a szervezők és a résztvevők miként fogalmazzák meg jövőbe néző gondolataikat, miben látják az esemény szükségességét.

Sokan kértük és megkaptuk ingyen és bármentve a magyar állampolgárságot, s így egyre merészebbekké válunk, kiállunk a figyelem középpontjába és elmondjuk, hogy miért jöttünk el Erdélyből, a Székelyföldről, mik a terveink és miben látjuk az otthonmaradtakkal fenntartott kapcsolatunkat, illetve mi az, amit elvárunk az anyaországiaktól. Ez az alkalom is egy ilyen, amikor elmondjuk itthoni testvéreinknek, hogy milyen gondokkal küszködtünk a múltban, melyek a jelen időszak égető tennivalói, és arról is értekezünk, hogy mi van „*legbelül*”. A szánknak évtizedeken át parancsoltunk és sokan még most is megtartóztatják, vigyázva, hogy rejtve maradjon a székely akcentus. Lassan beérik a vágy gyümölcse, büszkén állunk a világ elé és behatárolható hangsúllyal mondjuk a nagyothallónak is, hogy „*maradékaim s őseim vannak*” otthon életben, vagy a temetőben.

Isten hozta mindnyájukat! Érezzék jól magukat nálunk! Osszák meg gondolataikat, avassanak érzéseikbe és ne aggódjanak azért, ha több minden fáj továbbra is legbelül, mintsem, hogy mindenről panaszolhatnánk. Én is azok közé tartozom, akik megettem már kenyerem legjavát, ezért hivatkozom elődeimre, akik nem érték meg ezt a határon átnyúló, nagy magyar ölelkezést. Büszkén lobogtatnák ma zászlójukat. Mi pedig vállaljuk fel egymást, hallassunk „*jeget-pengető hangokat*” és mondjuk el egymásnak, hogy szebbnél szebb vidékek várnak ránk, látogatókra, Erdélyt Járókra. Mivel én és hál’ Istennek sokan mások, hittel éljük életünket, mondjuk, hogy ebben a nemes szándékunkban segítsen minket a gondviselő Isten! Mindenkinek jó időtöltést kívánok!

Pap Gy. László, debreceni unitárius lelkész

Elhangzott a III. Debreceni Székely Nap istentiszteletén, 2014 szeptember 6-án.

„mondjuk el egymásnak, hogy szebbnél szebb vidékek várnak ránk”

Képek a III. Debreceni Székely Napról

Évi, Gabi és Anikó, no meg a kürtős

Imi, a szakács és a kürtős készítést vizsláto gyerekek

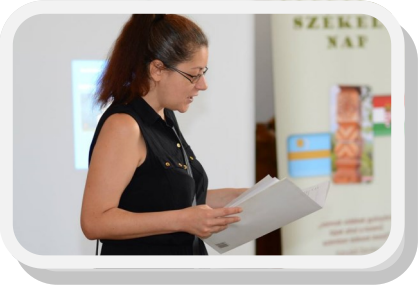

Ungvári Judit

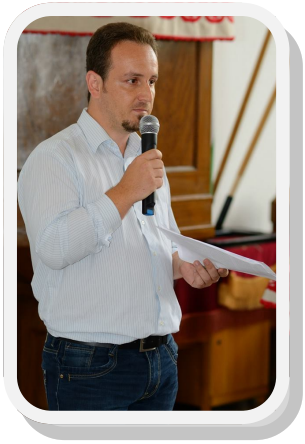

Csíki András

Dóri és Marci

Hajdú Táncegyüttes

Képek a III. Debreceni Székely Napról

Gondolatok Kürti László Erdély — könyvével kapcsolatban

A Kürti-könyv legnagyobb érdeme, hogy gondolkodásra késztet és az ember próbálja annak logikus és illogikus következtetéseit magában levezetni, emésztgetni. Hiányt pótol ez a könyv – legalábbis saját könyvtáram vonatkozásában mindenképpen – hiszen igyekszik a különböző tudományok eredményeit hasznosítani annak érdekében, hogy megtalálja a magyarok Erdély-képének kialakulására a magyarázatot. Vajon sikerül? Ezt mindenkinek magának kell eldönteni. .Nem akarok a válasz elől kibújni, de tényleg így látom, mert milyen is a magyarok Erdély-képe? És vajon erre a kérdésre lehet-e egy mindenki megelégedésére szolgáló választ adni. Szerintem nem. Persze nem akarok úgy tenni, mint aki, nem hall és nem lát. Létezik a Kürti által leírt Erdély-elképzelés (pl. magyarabb magyarok; a nemzet születésének helye; színtiszta magyar terület; politikai játszótér; misztifikálás; értékesebb élet pl. a kulturális centrumhoz viszonyítva stb.), és igen mindenképpen szerepet játszottak annak kialakulásában a történelmi propagandák, és a fizikai, kulturális, mesterséges vagy természetes távolság is.

Azzal nem kívánok foglalkozni, hogy miért csupán angol nyelven és miért Amerikában jelentette meg a szerző a könyvet, melynek prekoncepciós jellegét ott érzem, hogy Kürti – azonosulva, elsősorban angolszász szerzőkkel – mesterséges folyamatnak, „megcsinált" dolognak könyveli el a nemzetté válást, egyáltalán a nemzetet magát kreálmányként kezeli és a jelelmélet fogalmaival dolgozó szerzőt idézve a következőt írja: *„A jelölő és a jelölt összekeveredik, ahogy a képzelet és a valóság is. Végtére is a nemzet nem létezik a saját elképzelésén, saját reprezentációin kívül."* Ha ez így áll, fel kell tennünk a kérdést, hogy mit tekintünk természetes jelenségeknek, képződményeknek, hol húzzuk meg a határt és a természetes, mesterséges különbségtétel vajon értékkülönbséget is jelez? Az emberi evolúció része, vagy csupán egy mesterségesen kidolgozott, működtetett dolog a nemzet, mint közösség? A kérdések pedig sorakoznak, mert mi lehet a nemzetek megszületésének alternatívája? A kommunikációelmélet úgy tartja, hogy az ember természetes közege a néhány fős csoport. Akkor azok, akik nemzetben, vagy nagyobb közösségben gondolkodnak mind-mind természetellenes körülmények között mozognak?

Más. A nemzetté válás az emberiség zsákutcája lenne? Akkor miért zajlik a világon mindenütt hasonló forgatókönyv szerint: a nemzetté válásnak fokozatai vannak, bizonyos feltételek együttes megléte szükségeltetik ahhoz. A 21. századi, biológiai értelemben vett ember kialakulásának is folyamata volt – fejlődési folyamata...

Az embert többek között az absztrakciós képessége emelte ki az állatvilágból, a valóság és a képzelet elválasztásának, az idő szegmentálásának képessége. Tehát a képzelőerő az ember esszenciális „tartozéka", így elképzelt közösségét a képzelet végtelensége, határtalansága által tovább tudja gazdagítani. A kulcskérdés és sok szereplő, közösségi társ felelőssége, hogy mivel és hogyan épül tovább a képzelet.

Vajon az embernek nem természetes vágya, hogy tartozzon valahova, gyökeret verjen, otthonnak, hazának nevezzen egy helyet? Nem természetes szükségletünk, hogy térben, időben elhelyezzük magunkat? Különben mihez is kezdünk szűkre szabott 70-80 évünkkel? Az ÉN felöltöztetésének vajon nem egy fejlett változatáról van szó, akár a szükségletek hierarchiáját is előhívhatjuk ebben a kontextusban, az egyén dominanciáját, megzabolázhatatlanságát hirdető posztliberális ideát ezen a szemüvegen át nézve én fejletlenebbnek, vagy elkorcsosultnak érzem.

Nyilvánvaló mesterséges beavatkozások mellett meggyőződésem, hogy a nemzetté válás folyamatában sok-sok természetes, emberi szükségletből, az ember lényéből fakadó tényező is jelen van, volt.

Visszatérve a könyvre, abban néhol összekeverik a külső észlelés és az erdélyi magyarok önmeghatározására irányuló törekvése. A '60-as években elterjedt kettős kötődés elmélet sok igazságot hordoz. Az erdélyi magyarok identitása is több rétű (többes identitás?), egyfelől a hétköznapok intézményi, munkahelyi, lakóhelyi közegében van egy materiális kapcsolódás, ugyanakkor létezik egy mentális, szellemi síkon értelmezhető kapocs – melyek között természetesen átfedések lehetnek.

Az erdélyi magyarság kapcsán számolnunk kell egy rendkívül racionális, gazdasági alaptétellel: amiből kevés van, ami fogyóban van, annak megnő az ára, értékesebbé válik. S itt nem szabadna megfeledkezni arról, hogy a határon túli magyaroknak bizonyos történelmi időszakokban valójában nagy erőfeszítést kellett tenni nemzeti identitásuk megőrzése érdekében, s még nagyobbat gyermekeik esetében. Ha egy nemzeten belüli egységben történik mindez, vajon kifogásolható-e, ha a nemzet többi tagja értékeli ezt a küzdelmet.

Más. Nyilvánvaló, hogy az erdélyi magyarokhoz társított állandó élet-halál harc fenntartása sem szerencsés. Elsősorban az autonómia-küzdelem kapcsán van nagy jelentősége, ahol higgadt, józan, tárgyilagos tárgyalási stílusra van szükség. Fontos, hogy minél többen saját tapasztalatok alapján alakítsák ki Erdély-képüket, (ajánlom az olvasók figyelmébe Csoóri Sándor: Az elmulasztott utak c. versét) ebben a vonatkozásban persze kérdéses, hogy akarunk-e részletes ismereteket szerezni. Számomra pedig az egyik legfontosabb kérdés, hogy a valóságos, vagy csak a képzeletbeli Erdélyt tekintjük a magyar kultúra különleges értékének? **-CSA-**

A „szembejövő ember” - Emlékezés Benedek Elekre

Hol volt, hol nem volt … indíthatnánk így is történetünk fonalát, amelynek minden betűje igaz; és amely tele van már-már mesébe illő fordulatokkal, megpróbáltatásokkal, gyötrelmekkel; ugyanakkor szépségekkel és sikerekkel is.

155 éve született (1859. szeptember 30.) és 85 éve (1929. augusztus 17.) távozott el örökre minden magyar Elek apója – azaz Benedek Elek, aki akkor tért vissza véglegesen Erdélyországba – Kisbaconba – amikor vele szemben tízezrek választották a kilátástalan és megalázó menekülés viszontagságos nyomorát.

Nyolcesztendős, amikor az Udvarhelyi Kollégiumba került. Ott, keserűen tapasztalta: *„Kis uram azért olvastatott próbát velem, mert háziszőttes a ruhám, melyet édesanyám keze szőtte-fonta.” „Falun születtem, egyben mégis előnyben voltam: gyermek és ifjúkorom javát a mezőn – mesélő, nótázó parasztok közt töltöttem el; hogy megismertem fenekig a népnek minden örömét, bújját-baját; sok nagy nyomorúságát. Részem volt munkában, sanyarúságban: s ez megedzte testemet, lelkemet.”*

Meséket, balladákat, dalokat gyűjt; s így a pesti egyetemre szülőföldje kincseit viszi magával. A 26 éves újságíró úgy véli, azzal lesz leginkább hasznára Erdővidék elszigetelt népének, ha képviselővé jelölik: Székelyországot Tündérországgá szeretné varázsolni. Balogh Edgár szerint az ifjú politikus *„… a lelkiismeretét a néphez mérte – nem az urak politikai konstellációihoz, mert Ő azt vallotta, hogy a győztes politika és a győztes politikus mellé állni nem dicsőség.”* Benedek Elek saját hitvallása szerint a fentebbi idézet így hangzik: *„Állj a védtelenek, gyengék közé, az erősek, hatalmasok oldalán harcolni nem virtus.”*

Példátlan kitartással őrizte kapcsolatait szülőföldje lelkületével és írásai annak színeitől tündökölnek.

Csalódnia kellett: *„Ebben a népben két lélek lakik: az egyik az ősrégi lélek – amely hű maradt az ezeréves szokásokhoz; a másik meg, az új lélek, melyet az újkor erkölcstelensége plántált bele.”*

Az 1896-ban épülő kisbaconi házról így vall: *„Ezt a házat elvenni lehet, megvenni nem. Ebbe a házba be van falazva a lelkem… a téglákat, amelyeknek darabja egy-egy könyv… az én véremmel kevert mész ragasztja össze.”* Kézen fogva menyasszonyát: úgy vezeti be a nagy házba, hogy szüleivel és imádott falujával megismertesse. Hat gyermekük született. A ház körül létezett egy úgynevezett „családi földrajz”: a háztól az öreg temetőig – Mária útja; a karéjozó erdő – Éva erdeje; volt Flóra és Marci terem is; a környező gyönyörű völgy – a Jegyesek-völgye. Az *„Életünket megmentettük, az Édes Anyaföldet elvesztettük („Az átkos Habsburg família… a főforrás, ahova Magyarország összeomlása visszavezethető.”)* – kesergés, elszántságot is szült: *Célom: láttatni Magyarországgal mit vesztett abban a népben, melyet a váltakozó kormányok megdöbbentő egyértelműséggel – helyesebben: szűklátókörűséggel elhanyagoltak… illetve visszaterelni az édes anyaföld kebelére azokat, akik meggondolatlanul elhagyták… akkor hagyták el, amikor ez az édesanya haldokolni látszott.”*

Tamási Áron: *„Akkor jött Ő ide – hajó nélkül, csónak nélkül, deréköv nélkül, a maga két úszó karjában bízva – amikor gyáva vitorlások menekültek erről a fekete vízről.”*

A 35 éves apa a Testamentumban ezt köti a nagyobbik fiú lelkére: *„Semmit meg ne kívánj, ami becsületes munkával el nem érhető. Legnagyobb summa, fiam, amellyel a szeretetet megfizetni lehet: maga a szeretet.”* János fiát így biztatja: *„Fiam, még ha jól tanulsz is, akkor is örülnék, ha kedvet éreznél iparosságra, kereskedésre. Azért, hogy egyszerűen ne csak iparos, ne csak kereskedő legyen valaki, ismernie kell hazája történelmét és irodalmát… így lehet egész ember.” „A véges emberélet évszámok közé szorítható, de a gondolat, az írás; a tett maradandó.”*

A nagy magyar nem nézhette, hogy az ifjúság értéktelen kiadványokon, rossz fordításokon nevelkedjék. Helyette értékes műveket akart mindenki kezébe adni. Állandóan az aggasztotta, hogy el ne vesszen, amit a titokzatos sziget – Erdély – rejt, amelyet pusztító hullámok tördelnek.

Elek nagyapó, minden „unokáját” emberségre, a szülőföld szeretetére, s a munka megbecsülésére nevelte. Benedek Elek vállalta: a fiatal erdélyi irodalom felkarolását, a székely földműves nép tiszta magyarságának megtartását; a gyermekek – a legérzékenyebbek – irodalmi élet módbeli nevelését. A Cimbora nevű lap tanította a helyesírást, a történelmet, az irodalmat; és a magyarságtudat, a helytállás, az összefogás fáklyavivője is volt egyben. Levelekkel árasztották el, és ő mindenre válaszolt és bíztatott: *„Tanuljatok, olvassatok, szórakozzatok egészségesen.”* Azt is megtudhatta az a mezőségi gyermek, hogy a székely falvakban is ugyanazon a nyelven beszélő-író, örvendő-szomorkodó pajtása él.

Az őt, Pestre hívó Szász Károlynak így válaszolt: *„Ennek a földnek és népnek kötöttem le életem hátra levő részére a tollamat: még meglévő erőmet teljesen az erdélyi magyarságnak szentelem. Hát, ne várjatok engem Pestre! Sem magamat, sem írásomat! Az Édes Anyaföldem írójának – itt a helye…!”*

Előadóesteket szervezett: *„Az irodalmi esték mindig Édesapám bevezető szavaival kezdődnek: a közönség türelmetlenkedik már, amikor lihegve, összetörve, porosan megérkezik konferálni, felolvasni, énekelni.”*

Az adósság egyre jobban nyomasztott; s így az annyira féltett Cimbora haldokolni kényszerül. Ez Benedek Eleket megviselte és sajnálatos módon, nem „csak” a Cimbora némult el. Agyvérzés érte. *„Felesége magához vette a veronálos dobozt… és augusztus 19-én, két koporsót helyeztek el a ravatalon.”* – emlékezik András unoka. Tamási Áron: *„… közöttünk járt az erdélyi embertelenségben, akinek a teste igévé lett az elmúlt éjszaka.”*

Benedek Elek, akiben egy igazi, önzetlen magyar lélek lakozott, annyira szerette szülőföldjét, hogy érzései az egész nagy hazát, az egész magyar népet átölelték. Az igazmagyar: mindannyiunk legendás Elek apója, Kisbaconban – a mesék földjén – alussza örök álmát, de példás munkássága, kitartása; egész életútja, hazaszeretete a mai ember szívét is megdobbantja. Saját sírverse: *„Jézus tanítványa voltam, /Gyermekekhez lehajoltam, /A szívemhez felemeltem: /Szeretetre így neveltem.”*

Utóirat: Erdélyben úgy tisztelegtek a „mesemondók mesemondója” előtt, hogy megjelentették az Arany, Ezüst, Kék és Piros mesekönyveket.

Hutzler Vilmos

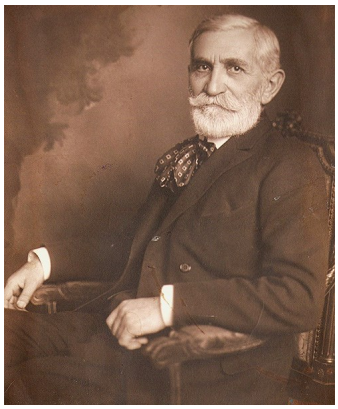

„Ez a szegény,
magára hagyott nép folyton
az angol után sóhajtozik, tőle
reméli Tusnádnak,
Borszéknek,
Előpataknak, Málnásnak, a
Szejkének és mind a többi
fürdőknek felvirágoztatását.
Húsz év
előtt még Kossuthot várta
meg Türr Pistát: - Majd hoz
Kossuth tisztát, Türr Pista
meg puskát!
- most az angolt várja. Nos,
addig várta, hogy ötven
esztendő múltán el is jött, s az
országnak
kétharmadát egy bolond nagy
ollóval levágta…”
Édes Anyaföldem (I. kötet)

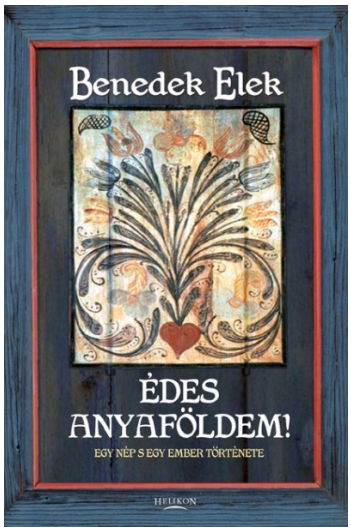

Könyvajánló

Páskándi különlegesen izgalmas egyénisége irodalmunknak és a magyar közgondolkodásnak. A múlt század ötvenes éveinek naiv kommunista ábrándjaitól eljut a tiszta, végtelenül humánus és erkölcsileg már-már kikezdhetetlen nemzeti gondolatig. Megtapasztalja a román kommunista diktatúra kisebbségi „érzékenységét", börtönélményeket „gyűjt" és összeáll benne egy szubjektív, ám rendkívül koherens Erdély-kép. Máramarosi Iza (Lipcsey Ildikó történész álneve) tényleges hátteret vázol a Páskándi-életmű mögé, válaszokat kapunk a mit-miért-mikor kérdésekre. A kötet végén szereplő három interjú pedig igazi csemege, néhány gondolatot ki is emelek innen.

„Romániában addig nem lesz demokrácia, amíg fel nem osztja területeit (nem megyei, vagy tartományi alapon) etnikai részekre. Addig félni fog, rettegni, a rettegés pedig csak >> kemény kezet<< szülhet…". A kisebbségi lét csak akkor tud minőségteremtő, sajátos fontos értékteremtő lenni, ha nemcsak reprodukálja hagyományait, hanem fejleszti is. Mindig összemérheti teljesítményeit a nagyvilág és az anyakontinens már jegyzett értékeivel. Ehhez azonban nemcsak művelt, nyitott szellemű, bátor, jellemes, jó diplomáciájú értelmiségre van szükség, hanem legalább akkora számú etnikai kisebbségre, amely képes önellátó lenni olyan értelemben, hogy életképessége nincs szorosan az etnikai többségi intelligenciához, annak kultúrájához, információihoz kötve."

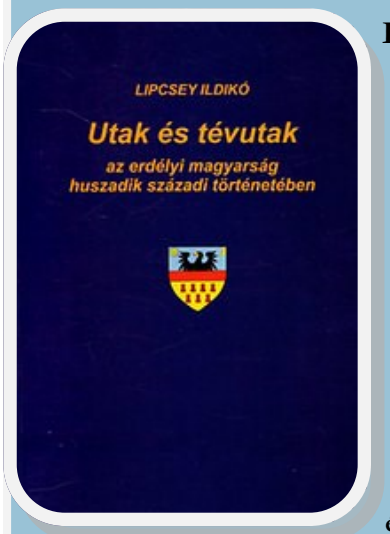

Lipcsey Ildikó az erdélyi magyarság huszadik századi útválasztásait dolgozta fel könyvében, mely nagyon sok újdonsággal szolgálhat a téma iránt érdeklődőknek. Árulások, beárulások egymásutánisága, csapdahelyzetekben meghozandó döntések , ítéletek, végzetek, egyéni egzisztencia és közösségi sors állandó ütközése. Nagyon sok kutatandó téma van még ebben az időszakban, de a szerző nagyon jó irányt vett és tárgyilagos leírását adja a kornak, 2011-ben bekövetkezett halála sajnos megakadályozta, hogy további kutatásainak eredményeit közreadja.

Siklód templomának története önmagában is nagyon izgalmas téma. A kilencvenes évek elején a közösségi erő megmutatta magát és Kós Károly terveinek megfelelően felépült a Sóvidék és talán egész Erdély egyik legeldugottabb településén egy csodálatos református templom. A könyvben részletekbe menően megismerkedhetünk egy ízig-vérig székely falu szokásaival, településtörténetével, hitéletével. A könyv magyar és angol nyelvű írásokat tartalmaz (Incze Zoltán, Anthony Gall, Debreczeni László, Kós Károly stb.) így alkalmas arra is, hogy külföldi ismerőseinknek megmutassuk , akik a szépen fogalmazott angol szöveg alapján ugyancsak elmerülhetnek egy sajátos, belső törvények által nagyon hosszú időn keresztül kiválóan szervezett közösség életében. A témához ajánljuk: Számomra Siklód — dokumentumfilm, Panoráma Vizuális Alkotóműhely, rendezte: Rácz Géza; www.siklod.hu; Képsorozat: http://csedoattila.blogspot.hu/2010/05/siklod.html

Az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület működését és a Tisztás megjelenését a Nemzeti Együttműködési Alap támogatja

Nemzeti Együttműködési Alap

Az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület negyedéves folyóirata
Kiadja: EJKE, 4032 Debrecen Vezér u. 23. IV/10.
Felelős szerkesztő: Csíki András
Lektor: Pap Gy. László

-Tisztás-

EJKE 2010 www.ejke.hu